

SLOVENIJA PODPISALA PRISTOPNO POGODBO K EU

Voditelji Evropske unije in njihovi kolegi iz desetih pribodnjih članic, tudi Slovenije, so pristopno pogodbo podpisali v senci znamenite atenske akropole, na ruševinah gospodarskega, političnega in dubovnega središča stare Grčije, v Agori, natančneje v njenem osrčju, to je pokritih v arkadab Atalos, nekdanji tržnici in zdaj muzeju. Kraj podpisa ima tudi simboličen pomen, saj je bila stara Grčija zibelka demokracije, ki je tudi ena temeljnih vrednot razširjene unije.

Arkade, imenovane stoa Atalos, veljajo za eno najlepših še obstoječih zgradb v Agori. Zgrajene so bile približno 150 let pred Kristusom na ukaz kralja Atalosa II, ki je takrat vladal Pergamostu, v zahvalo Atenam, kjer je preživel študijska leta.

S pristopno pogodbo so natančno opredeljeni pogoji članstva države v EU. Te si je Slovenija izpogajala v skoraj pet let trajajočih pristopnih pogajanjih, ki so bila uspešno zaključena decembra lani na vrhunskem zasedanju v Koebenbavnu. Da so z njimi zadovoljni, so potrdili tudi slovenski državljani, ki so na referendumu 23. marca z veliko večino, skoraj 90 odstotki, podprli vstop države v unijo ter s tem prižgali zeleno luč tako za podpis pogodbe kot njeno ratifikacijo v državnem zboru.

Sledeč praksi iz zadnjega kroga širitve povezave leta 1995 je pogodba samo ena za vse novinke, s čimer pa je postala najboljšežnja mednarodna pogodba v zgodovini. V eni sami jezikovni različici ima namreč okrog 4900 strani. Iz angleščine, v kateri je prvotno nastajala, je bila prevedena tudi v vse druge uradne jezike v uniji, torej tudi v slovenščino.

Osnovna pogodba med sedanji in pribodnjimi članicami EU je zelo kratka in ima le tri člene. V prvem bo potrjeno, da Slovenija, Madžarska, Češka, Slovaška, Poljska, Latvija, Litva, Estonija, Malta in Ciper postajajo članice unije, in sicer pod pogoji, zapisanimi v aktu o pristopu, ki je sestavni del pogodbe. V drugem členu je določen čas njene uveljavitve - to bo 1. maj 2004, v tretjem pa so zapisani vsi jeziki, v katerih pogodba obstaja. Originalne verzije bodo deponirane pri italijanski vladi, ki je od podpisa temeljne unijine, to je rimske pogodbe iz leta 1957, braniteljica vseh pogodb, vsaka država pa bo dobila overjeno kopijo.

Najobsežnejši del celotnega dokumenta je akt o pristopu, ki je sestavljen iz petih delov, priloženih pa mu je še 18 prilog, devet protokolov in 44 deklaracij. Pet delov akta določa temeljna načela širitve, potrebne prilagoditve unijinih pogodb in zako-

nodaje pa tudi finančne pogoje vstopa novink. Za države pristopnice so pomembne priloge, ki določajo konkretne pogoje njihovega članstva. Za Slovenijo je to priloga 13, v kateri so po pogajalskih poglavjih na 29 straneh navedena prav vsa odstopanja od pravnega reda EU, za katere se je država uspešno izpogajati v pogovorih.

Podpisu pogodbe bo sledila ratifikacija, tako v parlamentih sedanjih kot pribodnjih držav članic. Pribodnje članice z izjemo Cipra so oziroma bodo pred dejansko ratifikacijo izvedle še referendume - Malta, Slovenija in Madžarska so to storile pred podpisom, državljani ostalih držav pa bodo o vstopu v EU odločali po podpisu pristopnega dokumenta. Novinke bodo pri ratifikaciji upoštevale referendumsko voljo - če bi njihovi državljani na referendumu vstop v EU zavrnili, bi to pomenilo tudi, da se odrekejo članstvu. V primeru sedanjih članic je zgodba nekoliko drugačna - če jo zavrne katera izmed petnajsterice, bi s tem ustavila širitev.

Novinke bodo od zdaj naprej v uniji dobile status opazovalk, kar pomeni, da se bodo njihovi voditelji redno udeleževali vseh vrhunskih zasedanj v celoti, njihovi ministri bodo hodili na vsa ministrska srečanja petnajsterice, v Evropski parlament pa bodo tako na zasedanja delovnih teles kot plenarne seje redno začeli zabajati izbrani poslanci. Čeprav odločali še ne bodo, pa bodo lahko podajali svoje predloge in pobude ter s tem začeli aktivno sodelovati pri krojenju skupne pribodnosti.

Sloenci si lahko v slovenskem jeziku preberejo pristopno pogodbo z Evropsko unijo, na spletnih straneh službe vlade za evropske zadeve: <http://www.gov.si/svez>

Pristopno pogodbo med Evropsko unijo in desetimi pribodnjimi članicami so v Atenah v imenu Slovenije podpisali predsednik države Janez Drnovšek, ki je bil tudi slavnostni govornik, premier Anton Rop in zunanji minister Dimitrij Rupel.

"Pristop k Evropski uniji je za Slovenijo po dvanajstih letih samostojne države izjemen zgodovinski dosežek, širitev EU z desetimi novimi članicami pa ključno dejstvo na poti do resnično združene Evrope," je podpis v Atenah komentiral predsednik parlamentarne komisije za evropske zadeve Alojz Peterle.

Ob tej priložnosti je Peterle izrekel zabvalo vsem, ki so „na volitvah in referendumih podprli pot Slovenije v demokracijo, samostojno državnost in v družbo svobodnih narodov pod imenom Evropske unije."

Obisk iz Slovenije za šolstvo

V petek, 11. aprila je prišla na obisk v Argentino posebna delegacija iz Slovenije. Sestavljali so jo dr. Lučka Lorber, državna sekretarka za visoko šolstvo in mednarodno sodelovanje na Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport RS, dr. Niko Herakovič, državni podsekretar in vodja sektorja za mednarodno znanstveno sodelovanje na istem ter ga. Melita Steiner, svetovalka vlade RS v sektorju za mednarodno sodelovanje na področju šolstva na tem Ministrstvu.

Njihovo delovanje v Buenos Airesu je imelo tri važne točke: podpis sodelovanja na področju znanosti med obema državama, obisk slovenskih šol in otvoritev lektorata za slovenščino na buenosaireski univerzi.

OBISK SLOVENSKEGA ŠOLSTVA

To je potekel v soboto, 12. aprila. Že v dopoldanskih urah je vsa delegacija, katero so spremljali še mag. Bojan Grobovšek, veleposlanik RS v Argentini; ga. Jana Strgar, svetovalka na veleposlanstvu, in prof. Mojca Jesenovec, lektorica za slovenski jezik v Buenos Airesu, obiskala šolo Franceta Balantiča v Našem domu v San Justu. Goste je pozdravila voditeljica šole gđ. Angelca Klanšek, nakar so otroci v besedi in pesmi predstavili tečaj in svoje znanje, ki je izpričevalo globoko slovensko zavest. Po malici, kjer je potekal prijazen in iskren pogovor med gosti in učiteljstvom, je sledil obisk vseh razredov.

Popoldan je delegacija obiskala slovenski šolski tečaj v Slovenskem podpornem društvu Triglav v Villa Devoto.

Proti večeru so gostje najprej obiskali Slovenski srednješolski tečaj ravn. Marka Bajuka v Slovenski hiši, kjer jih je sprejela ravnateljica prof. Neda Vesel Dolenc, s profesorji. Po razgovoru z njimi so obiskali tudi peti letnik tečaja in se pogovorili z dijaki.

Nato je sledila posebna seja med delegacijo in predsedniki slovenskih skupnosti v Argentini ter voditelji slovenskega šolstva. Izmenjava mnenj je bila zelo pozitivna.

Končno je bilo srečanje gostov s števil-

nimi učitelji slovenskih šolskih tečajev v Argentini, tako povojne kot predvojne emigracije. Srečanje je vodil predsednik Zedinjene Slovenije Alojzij Rezelj. Zbrane je nagovorila državna sekretarka dr. Lučka Lorber, nakar je ob prigrizku sledil razgiban dialog med prisotnimi.

OTVORITEV LEKTORATA

Državna sekretarka dr. Lučka Lorber je v ponedeljek, 14. aprila, uradno odprla lektorat slovenskega jezika na buenosaireski univerzi - UBA. Slovesnost se je vršila na dekanatu inženirske fakultete. Tam so se zbrali poleg dr. Lučke Lorberje, dekan filozofske fakultete UBA dr. Schuster, veleposlanik Republike Slovenije mag. Bojan Grobovšek, častni konzul Herman Zupan, državni podsekretar dr. Niko Herakovič, svetovalka ga. Melita Steiner, lektorica Mojca Jesenovec ter predstavniki vseh treh valov slovenskih emigrantov: predsednik ZS Lojze Rezelj za politično emigracijo, predsednik društva Triglav Fernando Leskovec za predvojno in Carlos Bizai za prvo še iz 19. stoletja. Bili so prisotni tudi razni predstavniki organizacij, nekateri študenti ter funkcionarji raznih ministrstev.

Najprej je pozdravil vse navzoče dekan dr. Schuster, ki je poudaril, da je s tem ustvarjen most med dvema državama in dvema kulturama. Sledil je govor slovenske državne sekretarke dr. Lučke Lorber, katerega prinašamo v celoti:

„Z zadovoljstvom vas pozdravljam na današnji prireditvi, pomembni za obe državi. Začetek delovanja lektorata v Buenos Airesu predstavlja uresničenje naših skupnih želja in dolgoletnih prizadevanj. Današnji dogodek, uradno odprtje lektorata slovenskega jezika, je pomemben za to univerzo, za študente, ki se bodo tukaj seznanjali s slovenščino. Pa ne samo s slovenskim jezikom, ampak tudi s Slovenijo nasploh, z njeno kulturo, znamenitostmi. Filozof Ludwig Wittgenstein je genialno strnil pomen znanja jezikov za človeka s stavkom: „Meje mojih jezikov so moje

Nad. na 4. str.

Novi nuncij v Makedoniji

Mons. Santos Abril y Castello, ki je od 9. aprila novi apostolski nuncij v Sloveniji, pa tudi v BiH, je bil imenovan tudi za apostolskega nuncija v Makedoniji, so sporočili s Slovenske škofovske konference.

Ljubljanski nadškof in metropolit Franc Rode je v Ljubljani pozdravil imenovanje mons. Santosa Abrila y Castella. Rode je izrazil veselje, da je bil na položaj imenovan človek, ki je kot nuncij že deloval na ob-

močju nekdanje Jugoslavije, predvsem pa izpostavil, da gre za izkušenega diplomata, ki govori več jezikov, med drugim tudi srbsko in hrvaško. Rode je sicer izrazil pričakovanje, da bo Santos Abril y Castello, ki je bil hkrati imenovan tudi za apostolskega nuncija v BiH, deloval pretežno v Sloveniji, saj je tu več katoličanov, pa tudi zato, ker je apostolski nuncij v Sloveniji tudi doajen diplomatskega zbora.

Rode je še poudaril, da je apostolski nuncij v državi tako predstavnik Svetega sedeža - in kot tak veleposlanik - kot tudi papežev predstavnik v lokalni Cerkvi.

Največji krščanski praznik

Za veliko noč je v stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani v četrtek mašo vodil ljubljanski nadškof in metropolit Franc Rode, v stolni cerkvi sv. Janeza Krstnika v Mariboru mariborski škof Franc Kramberger, v koprski stolni cerkvi Marijinega vnebovzeta pa koprski škof Metod Pirih.

Na veliko soboto so potekale čez dan molitve ob božjemu grobu, ki ga uredijo v cerkvah. Verni ta dan prinesejo k blagoslovu veliko-nočne jedi (prekajeno meso,

potico, pirhe, hren, jajca ...), ki jih bodo zaužili v nedeljo, na velikonočno jutro. Po vseh slovenskih pokrajinah nosijo k blagoslovu jajca že več stoletij, sprva verjetno rdeče barve, kar kaže tudi ime za velikonočno jajce, pirh. Slovenska velikonočna jajca, ki se imenujejo tudi pisanice ali pisanke, se uvrščajo med najlepše okrašene primerke v Evropi.

Letos je bila sicer velika noč sorazmerno pozno. Najzgodnejša velika noč je bila v prejšnjem stoletju samo

enkrat, to je bilo 23. marca leta 1913, v 21. stoletju pa bo tega dne velika noč tudi samo enkrat, leta 2008. Najbolj pozno je velika noč lahko 25. aprila. To se je zgodilo v 20. stoletju le leta 1943, v 21. stoletju pa bo na ta dan samo leta 2038.

V nedeljo so po cerkvah zvečer praznovali vstajensko bogoslužje. Nadškof dr. Rode pa je popoldan vodil bogoslužje v cerkvi sv. Jožefa na Poljanah v spomin na potres leta 1895

GLEJ...

UDBA PRIHAJA V JAVNOST	2	OBISK V MENDOZI	3
DELNA ODŠKODNINA ZA POVOJNE KRIVICE	2	PODATKI O POPISU	4
		VTISI IZ SLOVENIJE	4

UDBA PRIHAJA V JAVNOST

Prvo vest smo dobili po internetu od prijatelja, ki nam je že večkrat poslal kako novico. Glasi se:

„Pravkar sem izvedel iz TV, da je bila na internetu stran www.udba.net, kjer je bil objavljen seznam sodelavcev udbe in oseb, ki jih je udba nadzirala. Seznam obsega baje milijon oseb.

V tem seznamu so tudi osebe iz slovenskega političnega vrha. Žal je dostop v Sloveniji ukinjen, ker naj bi šlo „za objavo osebnih podatkov“.

Podatke je poslal Dušan Lajovic, znani podjetnik iz Avstralije in Brazilijske, podpornik časopisa Demokracija in častni konzul Slovenije v Avstraliji.

Od STA smo dobili še druge informacije:

Inšpektor za varstvo osebnih podatkov Jože Bogataj je zaradi podatkov o domnevnih sodelavcih in nadzorovanih osebah nekdanje tajne Službe državne varnosti oz. Udbe, ki so se pojavili na svetovnem spletu, slovenskim internetnim ponudnikom odredil, naj preprečijo dostop do omenjene spletne strani. Šlo je za ustne odločbe, pisno odločbo o tem bo izdal prihodnji teden. Za pomoč so zaprosili Interpol, saj naj bi bila sporna spletna stran registrirana v tujini.

Bogataj je med drugim povedal, da gre po njegovem mnenju pri vsej zadevi za sum zlorabe osebnih podatkov, kar je tudi glavni razlog za izrek ustne odločbe, saj „mora inšpektor preprečiti posege v zasebnost posameznika“. Za takšno dejanje bi moral storilec kazensko odgovarjati, vendar naj bi šlo v tem primeru za ponudnika izven Slovenije, zato zoper njega ni mogoče podati niti predloga za uvedbo postopka o prekršku, pojasnjuje Bogataj. Objavljeni podatki so po njegovem pristni, gre pa za zelo občutljive osebne podatke, „med katerimi so tudi podatki o izbrisanih obsodbah in prekrških zoper javni red in mir, ki bi morali biti že zdavnaj izbrisani iz evidenc“.

Policisti so s postopkom oz. preiskavo pričeli, ker so dobili več telefonskih klicev ljudi, ki so jih obveščali o obstoju sporne spletne strani. To so sicer storili potem, ko so „kriminalisti ocenili, da gre za masovno zlorabo osebnih podatkov“. Po njegovih besedah kriminalisti sedaj zbirajo obvestila, raziskujejo, če gre za avtentične dokumente, kje so se nahajali, kdo je z njimi upravljal in kako bi jih bilo mogoče odtujiti oz. kdo jih je.

Na številna vprašanja v zvezi s primerom so se odzvali tudi na notranjem ministrstvu in v sporočilu za javnost pojasnili, da je minister Rado Bohinc Generalni policijski upravi naročil, naj mu poroča o ukrepih, ki jih je za preiskavo kaznivega dejanja pričela izvajati policija. Poleg tega ga bo policija seznanila z ugotovitvami o vodenju evidence takratnega Republiškega sekretariata za notranje zadeve, iz katere naj bi bili objavljeni podatki, njihovom takratnem in sedanjem upravljalcu oz. lastniku ter načinu oz. obdobju, v katerem naj bi domnevno izhajali objavljeni podatki.

Na zaplet okrog objave podatkov nekdanje tajne službe na spletnih straneh se je že odzvala tudi koalicija Slovenija, ki pravi:

„Koalicija Slovenija protestira zoper poskus ponovne uvedbe cenzure medijev v Sloveniji. Odredba inšpektorja za varstvo osebnih podatkov, izrečena kar ustno oziroma poslana po elektronski pošti, po kateri morajo ponudniki dostopa na internet vsem slovenskim uporabnikom „preprečiti vsakršen dostop ali pregledovanje spletne strani na naslovu www.udba.net“, je prvi tovrstni ukrep po prvih demokratičnih volitvah 1990 in po osamosvojitvi Slovenije. Tak ukrep je še toliko bolj sporen, saj je

internet po definiciji medij, ki ne pozna meja. Hkrati pa se na svetovnem spletu nahaja na tisoče po našem mnenju bistveno bolj spornih vsebin, kot pa se nahajajo na v Sloveniji cenzurirani spletni strani udba.net.

Večkrat smo že opozorili na nerešen problem dosjejev nekdanje Službe državne varnosti, ki so bili uničeni ali odtujeni pred prvimi svobodnimi volitvami leta 1990. Demosova vlada je leta 1990 po prvih svobodnih volitvah naletela na prazne arhivske police nekdanje SDV v podzemnem bunkerju pri Gotenici ter na zoglele ostanke dokumentov, ki so jih pripadniki nekdanjega režima sežigali med prvimi in drugim krogom volitev. Po zamenjavi Demosove vlade je preiskava zastala, nihče ni bil nikoli obsojen za uničenje in odtujitev teh dosjejev. Skupaj z nekdanjo SKD je SDS na podlagi resolucije Sveta Evrope št. 1096 po vzoru drugih tranzicijskih držav predlagala tudi ustrezno zakonsko ureditev tega problema v Sloveniji, vendar je bil naš predlog z glasovi poslancev LDS in ZL zavrnjen. Slovenija tako tudi na tem področju ostaja edina postkomunistična država, ki je ta problem zadnje desetletje ignorirala in s tem krtila temeljne človekove pravice tistim, ki jih je nekdanja udba nadzorovala, hkrati pa omogočala številne zlorabe nekdanjim funkcionarjem SDV, ki so razpolagali z informacijskimi bazami te službe in ki so se v zadnjem desetletju tudi s pomočjo teh informacij povzpeli na pomembna mesta v različnih institucijah v državi. Zaradi vsega navedenega ponovno predlagamo, da se končno razišče, kaj se je leta 1989 in 1990 dogajalo z dosjeji nekdanje SDV ter da se ta problematika končno zakonsko celovito uredi.“

Naše uredništvo je takoj poskušalo dobiti zvezo po internetu na ta naslov, a se ga ne more doseči. Iz Slovenije smo dobili preko ZDA daljši intervju, ki nam vsaj malo pojasnjuje zadevo. Glasi se:

POGOVOR S ČASTNIM KONZULOM DUŠANOM LAJOVICEM

Dušana Lajovica smo poklicali v Avstralijo in povprašali o razlogih za njegovo odločitev, da sezname uslužbencev, sodelavcev in nadzorovancev nekdanje Službe državne varnosti objavi na internetu: „Moj namen je bil razkriti barabije, ki so so v Sloveniji dogajale pod komunisti. Kako so preganjali, mučili in ubijali naše ljudi. Želim, da bi začeli Slovenci razmišljati. Jaz v demokraciji živim že 53 let, navajen sem svobodno dihati in nihče mi ne prepoveduje povedati, kar si mislim. V Sloveniji pa imajo še vedno vajeti v rokah isti ljudje kot v prejšnjem režimu.“

Lajovic nam ni želel povedati, kje je dobil dosjeje SDV, zavrnil pa je, da Miha Brejc, ki je bil direktor Visa (obveščevalne službe) po uvedbi večstrankarskega sistema, s tem nima nič. Povedal pa je, da ima dosjeje že od osamosvojitve, šele zdaj pa jih je objavil zato, ker je čakal, da uspeva referendum za EU in Nato. Kot pravi, bo ob primernem času objavil še več dokumentov. Vprašali smo ga tudi, ali ve, da je z objavo zaupnih dokumentov, ki vsebujejo tudi osebne podatke, kršil slovensko zakonodajo. „O tem naj odločijo slovenski komunisti,“ odgovarja Lajovic. „Udba me je poskušala ubiti. Oznovec Zdenko Rotar je dvakrat zaprl mojega očeta in mamo,“ pravi in dodaja, da so ga

Nad. na 4. str.

DELNA ODŠKODNINA ZA POVOJNE KRIVICE

Leta 1996 je bil v Sloveniji izdan zakon o popravni krivic, ki pri izseljencih ni mogel zbuditi velikega zanimanja. Poprava krivic je namreč pomanjkljiva in le simbolična, postopek pa dokaj zapleten. Spodbujanje k vlaganju zahtevkov bi dajalo napačen vtis, da je zakon splošno ugoden in sprejemljiv.

Čeprav je zakon neustrezen, odškodnina, ki jo ponuja, pa zelo skromna, je vendar zahtevek vložilo skupaj več kot 6000 oseb, med njimi tudi nekaj izseljencev. Prvotni rok za vlaganje zahtevkov, ki je kmalu pretekel, je bil pozneje podaljšan, te dni pa je stopil v veljavo zakon, ki podaljšuje rok do 31. decembra 2004.

Za izseljence prihaja v poštev le zahtevek za priznanje odškodnine za osebe, ki so bile zaprte, prisilno izseljene ali pobite po 15. maju 1945. Za krivice, pretrpljene med vojno, ta zakon ne velja. Odškodnina, določena za pobito osebo, je 200.000 tolarjev, za vsak mesec zapora pa 35.000 tolarjev.

Zahtevke je treba na posebnem obrazcu predložiti vladni komisiji, ki presodi o statusu usmrčene osebe in o tem, ali je vlagatelj upravičen do odškodnine. Do zdaj je bilo rešenih okrog 5000 zahtevkov.

Zahtevku za priznanje odškodnine za osebo, pobito po vojni, je treba priložiti mrliški list, ki se dobi na upravni enoti, kjer je bila pobita oseba rojena. Mrliški list se lahko zahteva tudi za usmrčene in pogrešane med vojno ter v povojnih pobojih. Potrebna je nato izjava dveh prič, ki potrdita, da je bila oseba pobita po 15. maju 1945 oziroma, da je šele od tedaj pogrešana. Če prič ni, bo morda zadostovala sama izjava upravičenca.

Priložiti je treba tudi listine, ki dokazujejo, da je vlagatelj oče ali mati, mož ali žena, sin ali hči. Ni nemožne, da bi se upoštevali tudi bratje in sestre. Razen tega so potrebne listine, ki dokazujejo še druga družinska razmerja.

Za uveljavljanje zahtevka za odškodnino v primeru zapora ali prisilne izselitve je potreben o tem dokaz z listinami ali dvema pričama.

Po sklepu komisije mora upravičenec za izplačilo odškodnine predložiti Slovenski odškodninski družbi svojo matično številko občana (EMŠO), številko transakcijskega računa pri banki v Sloveniji in davčno številko. Priznana odškodnina pa se izplačuje do določenega zneska v gotovini v dveh obrokih, drugi del pa v obveznicah, ki so izplačljive v petih letnih obrokih.

Za izseljence je najbolj smotrno, da uvedejo postopek bližnji sorodniki v Sloveniji, ki so tudi sami upravičenci. Postopek pa lahko vodi tudi pooblaščenec s stalnim prebivališčem v Sloveniji na podlagi pisnega pooblastila. Podpis na pooblastilu mora biti overjen na slovenskem veleposlaništvu proti plačilu konzularne takse ali pri notarju. Pri vložitvi zahtevka pa ni potrebno plačati nobene upravne takse.

O tem je mogoče najti še kaj podatkov v tedniku Družina št. 10 z dne 9. marca 2003. Pri vlaganju zahtevkov in poteku postopkov pa prijazno pomaga društvo Nova slovenska zaveza, Beethovnova 5/II, Ljubljana, ki ima telefonsko številko (01)231-21-76.

B. F.

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

TONE MIZERIT

Ko bo nedelja mimo, nam bo marsikaj bolj jasno. Danes pa lahko zapišemo le, da nihče ne ve, kam se bo razvoj obrnil in komu bo sreča mila.

Zadnji premiki. Če so politični opazovalci in razne ustanove javnega mnenja še do pred kratkim trdili, da bo končen spopad potekal med dvema peronističnima kandidatom, sedaj niti to ni gotovo. Način in jakost, s katero neodvisni kandidat Lopez Murphy raste iz dneva v dan, je vse postavilo na glavo. Pet kandidatov loči le minimalni odstotek napovedanih glasov, tako da se pri volitvah vse lahko še obrne. Strokovnjaki nakazujejo le glavne smernice, a vedno opozarjajo, da to ni znanstvena resnica.

Kako kaže. Nekaj dni pred volitvami smo se znašli v stanju, da na nekaterih anketah zmaguje Kirchner, na drugih Menem. Večina pa nakazuje na tretjem mestu López Murphya, ki je že prekosil tako Eliso Carrió kot Rodríguez Saája. Če se ta zagon nadaljuje, je predvidena možnost, da Murphy doseže vsaj drugo mesto in preide v drugi krog. To je seveda pretreslo politični oder in ostale kandidate. Skušali so ugotoviti, od kje prihajajo glasovi Lopez Murphya, in prilagoditi lastne nastope tako, da bi preprečili nadaljnje uhajanje glasov v tej smeri. Na splošno prevladuje mnenje, da Murphy gospodari med neperonističnimi predelci desnice in sredine, ima pa v lasti tudi vso desno krilo radikalizma, iz katerega izhaja. Med temi je tudi velik del njegove strankarske strukture, saj bi bilo sicer nemogoče zgraditi stranko v nekaj mesecih. Kirchner je zato potrdil, da če zmagal, bo njegov gospodarski minister Lavagna, Menem pa je ministrsko mesto ponudil Reutemannu. Ta je seveda javno obnovil svojo doseđanje neopredeljenost.

Stvarno in nestvarno. Je pa res, da v samem Murphyjevem štabu nekoliko dvomijo o stvarnosti anket. Pripravljajo se na vstop v drugo rundo, a istočasno mirijo duhove, da morebitni poraz ne bil preveč boleč. Vsekakor zanje je že res velik uspeh uvrstitev med prva mesta. Na drugi strani pa Menem še vedno vztrajno zatrjuje, da bo zmagal v prvem krogu. Ob tem omenimo, da večina resnih ustanov za merjenje javnega mnenja trdi, da to ni mogoče. Vse številke kažejo na „ballotage“. Smo pa v zadnjih dnevih slišali več opozoril, da bodo na teh volitvah važen dejavnik razveljavljeni glasovi. Že na zadnjih volitvah je bil močan pojav praznih (belih) in razveljavljenih glasov. Po dosedanjih izkušnjah bi lahko dosegli nad 20%. Ker pa se ti ne upoštevajo pri končnih računih, bi kandidat z 30% vseh oddanih glasov štel kar 40% ve-

ljavno oddanih in tako lahko zmagal v prvem krogu.

Kaj pravi ustava. Kot vemo, je sedanja argentinska ustava sad Olivovskega dogovora (pacto de Olivos) med Menemom in Alfonsinom. Ustava predvideva, da veljavno zmaga na volitvah kandidat, ki doseže vsaj 45% glasov; ali pa če doseže vsaj 40%, a nadkrili za več kot 10% drugo uvrščene. Če temu prištejemo prejšnjo omembo o razveljavljenih glasovih, lahko ugotovimo, da kljub razpršitvi glasov zmaga v prvem krogu, čeprav neverjetna, ni nemogoča.

Prostor in čas. Pravzaprav, če upoštevamo položaj na volinemu trgu in veljavno zakonodajo, bo največji problem v prihodnjih tednih izvedba drugega kroga in končna določitev predsednika. Tako imena obeh kandidatov, ki bosta prešla v drugi krog, kot končnega zmagovalca razglasi parlamentarni zbor (asamblea parlamentaria), ki ga sestavljajo vsi poslanci in senatorji. Če bo razlika v volilnih izidih minimalna, se lahko prizadeti kandidat proglasi za žrtev kake poneverbe, zahteva ročno štetje glasov, se pritoži na sodišče in sproži sodni postopek, ki lahko zavlačuje definicijo dolge časa. Če je problem nastal pri predsedniških volitvah v ZDA, koliko bolj lahko v Argentini. Še bolj pride to v poštev po drugem krogu, ko je do nastopa predsednika samo en teden.

Razna obzorja. Še bolj zapleteno obzorje pa se ponuja na socialnem področju. V tem oziru se je treba Bogu priporočiti, da bi volilni izid bil jasen in neoporečen. Kot smo prej omenili, je težko, da bi končno zmagal Menem, a ni nemogoče. Vsak bodoči predsednik bo imel pred sabo položaj, ki mu ga nihče ne zavida: opustošena družba, gospodarstvo v intenzivni negi, težko prizadet vzgojni sistem, javna in privatna korpucija, nesoglasje političnih skupin in iskanje le lastnih koristi, in še in še. Menem pa bi poleg tega žel zakrknjeno sovraštvo duhaldizma, ki ima v piketerotih in drugih obrobni skupinah oster a dvorezen meč. Nevarnost nekakšnega državljanskega vojne stanja bi bila res velika. Razen če bi prišlo do sporazuma, ki pa bi bil z etičnega vidika tudi lahko usoden.

Ohranimo optimizem. Ljudski izraz „Bog je Argentinec“ (Dios es argentino) ima vendar nek pomen. Toliko udarcev je že prejela ta uboga dežela, pa se kljub temu vedno dvigne in obuja upanje. Gotovo uživa posebno ljubezen Matere božje, katero narod tako ljubi in časti. Zaupajmo v njeno pomoč, mi pa vestno premisljimo, pametno volimo in vsak v svojem okolju prepričajmo, da je koncem koncev usoda v naših rokah.

SLOVENC IZ ARGENTINE

Barka je priplula v Mendoza

V petek 4. aprila zvečer smo se člani Gledališke skupine Slovenske vasi napotili v Liniers, od koder je ob pol desetih odpotoval omnibus v Mendoza. Skupaj z odborom mendoškega društva smo se domenili, da bi se igra „Barka brez ribiča“ Alejandra Casone, ki jo je skupina predstavila že v Slovenski vasi in v Slovenski hiši, predstavila tudi v „mestu dobrega vina“. To željo smo hvala Bogu lahko uresničili. Tukaj opisem kratko kroniko našega potovanja.

Po štirinajsturni vožnji smo vendar prišli v Mendoza, kjer smo se srečali z rojaki, ki so nas z izredno dobro voljo sprejeli. Takoj ko smo uredili zadeve, ki so se tikale kosila in prenočišča, smo šli v Dom, da bi si ogledali dvorano in oder. Obisk je bil sicer zelo kratek a dovolj jasen, da smo videli, kje bo nastop v nedeljo popoldne. Nato smo se pa razdelili po raznih družinskih domovih, kjer nas je čakalo kosilo. Ker je marsikdo bil še utrujen od potovanja, si je večina igralcev vzela tudi čas za kratek počitek po kosilu. Ostali so šli pa zopet v dom, da so z izredno pomočjo Davorina Hirscheggerja in Jožeta Štirna pripravili sceno, pohištvo, tehnično opremo in rekvizite za nastop. Ob šestih se je pa pričela generalka, katero je vsekakor bilo treba prekiniti ob sedmih, da se je v dvorani lahko darovala sveta maša, ki jo imajo v Mendoza vsako prvo soboto popoldne. Po maši pa je skupina dokončala svojo vajo. Bila je že noč, a dneva še ni bilo konec.

Zvečer nas je mladina povabila najprej na večerjo v „Huevear“, kjer smo vsi s prijaznim pogovorom hranili naše duše, s pizzami pa naše želodce. Nato smo pa šli še na večerni tur z raznimi avtomobili naših mladih mendoških fantov. Obiskali smo Cerro de la Gloria in še razne okraje mendoškega mesta, medtem ko je razumevanje med slovensko mladino iz raznih krajev Argentine naraščalo in se krepilo. Vici, dobra volja, zgodovinski in geografski podatki, krst tistih, ki so bili prvič v tem kraju, primerjave mladinskega dela tu in tam, in končno skupno veselje so razsvetlili ta nočni izlet. Čeprav je predstava skupine Los Chañares odpadla zaradi zdravstvene oslabelosti nekaterih članov te že v Buenos Airesu znane skupine, je mladina iz Mendoze s predsednikom Francijem Šmonom na čelu, izvrstno nadomestila program. Seveda, nas je pa čakal še naslednji dan (ki je bil, zaradi urnika, že ne naslednji temveč sedanji) in predstava, zato smo se navsezadnje odločili, da je nastopila

že ura za spanje.

Spali smo tudi po raznih družinskih domovih, v katerih smo se počutili „kot doma“. Pri tem imajo seveda posebno zaslugo vsi tisti, ki so nam odprli vrata (in posodili postelje!).

V nedeljo smo se pa zopet zedinili pri sveti maši, ki je bila v domu ob desetih. Po maši je sledila kava (ali tudi mate), nato smo pa odsli na „finco“, kjer so nas čakali nogometna tekma, kvartanje ter izreden asado. Seveda tudi vina ni manjkalo; tako smo mladi Slovenske vasi spoznali t. i. „Stankovince“. Hvala Bogu se ni nobeden izmed nas to pot upal mešati mendoško vino z brezalkoholno pijačo, ker smo zaradi tega že bili kregani prejšnji večer. Ob koncu kosila pa se je pojavilo petje, kateremu smo se upali pridružiti skoraj vsi, posebno tisti, katerih grla so bila okorajžena zaradi pijače.

Ob štirih smo se odpeljali zopet v dom, da bi se pripravili na predstavo, ki je bila v principu prvi cilj našega potovanja. Pred nastopom je Božidar Bajuk predstavil igro in nastopajoče, četrt čez šest se je pa odprl zastor. Igra je dobro izpadla, ritem dogajanja je bil pravilen in odgovor publike navdušljiv za igralce same. O drugih podrobnosti predstave pa naj raje poroča kdo drugi.

Po dveh urah nastopa so pa sledile zahvale predsednika mendoškega društva in mladinske organizacije Gledališki skupini ter Gledališke skupine vsej mendoški skupnosti.

Po nastopu pa že ni bilo dovolj časa. Malo smo popili, malo pojedli, se končno poslovili in odšli na postajo omnibusov, kjer nas je čakal prevoz v Buenos Aires.

To naj bi bila zelo kratka kronika našega kratkega potovanja. Reči pa moram, da te vrstice ne prikazuje popolnoma našega doživetja, ki je bilo vsekakor bolj globoko. Čeprav je tako potovanje v takó kratkem času seveda utrudljivo, smo se vsi člani Gledališke skupine Slovenske vasi vrnili z jasnimi in zdravimi veseljem ter ogromno hvaležnostjo. Rekel sem že, počutili smo se kot doma, ne samo med člani iste slovenske skupnosti, temveč predvsem „med prijatelji“. Naj se v imenu vseh igralcev in sodelavcev zopet zahvalim vsem tistim, ki ste nas s tako dobro voljo sprejeli za goste, nam bili na razpolago pri vsem in nam omogočili tako prijetno izkušnjo. Bojim se imenovati vse, ki ste nam olepšali ta trenutek nasega življenja, kajti ne želim koga izpustiti. Naj gre naša zahvala vsem in vsakemu posebej: članom odbora, ki so nas povabili in za nas skrbeli, vsej mladini, s katero smo se tako izvrstno počutili, družinam, ki so nas v svojih hišah sprejeli, odrskim pomočnikom, publiko in njeni hvaležnosti. Upamo, da bi se kaj takega lahko še mnogokrat ponovilo, in naj bi lahko doživeli tudi obratno, ko bi mendoški fantje in dekleta prišli na obisk med nas. Še enkrat, hvala lepa.

M.S.

“Barka brez ribiča” na mendoškem odru

Obisk Igralske skupine iz Slovenske vasi je pustil v Mendoza izredno lepe vtise. To je bil sploh prvi obisk Lanuščanov, kot je ugotovil Božidar Bajuk, ko jih je predstavil.

V nedeljo ob šestih popoldne je pa bila predstava. Nenavadna ura, a zvečer so morali že na vožnjo domov.

Barka brez ribiča je drama v treh dejanjih španskega avtorja Alejandra Casone. V prvem delu prikaže nenasitno ambicijo glavne osebe v igri, ki je pripravljena v težkih ekonomskih okoliščinah dominiti se tudi s hudičem in podpisati pogodbo, s katero povzroči smrt neznanemu ubogemu ribiču na nekem daljnem otoku na evropskem severu v zameno za rešitev njegovega finančnega položaja. Čeprav je bila igra napisana pred skoraj šestdesetimi leti, je tema aktualna, predvsem v dnevi, ko je kruta vojna neusmiljeno kosila nedolžna življenja v Iraku. Na žalost se v zadnjih dejanjih napetost igre nekoliko razbline. Kazen za zločin se ne strinja s težo hudodelstva in ponovni nastop hudiča ga prikaže kot simpatičnega hudobca, ki iz utrujenosti raztrga podpisano pogodbo. Na vsak način je to ena od tematsko najbolj sodobnih in globokih iger, ki so do sedaj gostovale na našem odru.

Občudovanja vreden je bil nastop večine mladih igralcev in pri nekaterih se zazna v svoji sproščenosti pravi odrski talent. To velja za režiserja Martina Sušnika v glavni vlogi, za Valerijo Burja kot živahno babico, za Marka Pallotta v vlogi zapeljivega „kavalirja v črnem“; Rotija Grbec je doživeto podala bolečo podobo vdove žrtve zločina in Marko Kocijančič je prepričljivo igral strica Marka. Manj zahtevne a ne zato manj doživete vloge so podali Lučka Mehle, Pavlinka Grbec, Andrej Črnak, Boris Rot in Damjan Črnak. Velike važnosti je tudi dobra, razločna izgovarjava. V tem oziru je oder dragocena šola jezika. Čestitke zaslužijo Lanuščani: v redu je bilo naglašanje, lepo je žuborela slovenščina argentinskih Slovencev tretje generacije.

Občestvo je toplo nagradilo igralce. Režiser Martin Sušnik je dobil šopek v priznanje, saj je res odlično postavil na deske Casonovo dramo. Predsednik Jernej Bajda se je vsem zahvalil in zaželel še kak podoben obisk. Naša mladina je pa imela priložnost poglobiti prijateljske vezi s svojimi vrstniki v Lanusu. Hvala, gledališka skupina Slovenske vasi!

mb

56. OBČNI ZBOR ZEDINJENE SLOVENIJE

POROČILO ŠOLSKEGA REFERATA

Referat smo sestavljali Angelca Klanšek, Marjana Batagelj, Metka Mizerit in France Vitrih.

Referat povezuje vse ljudske šole v Buenos Airesu, Mendoza in Bariločah. Pri mesečnih sejah voditeljic in prelata dr. Jureta Rodeta obravnavamo tekoče šolsko delo, si izmenjavamo izkušnje in iščemo čimbolj uspešne pripomočke za delo v naših šolah. Tu bi omenila novo učno knjigo „Igramo se s črkami“, ki jo je podarilo ministrstvo za šolstvo Republike Slovenije po posredovanju Izseljenskega društva Slovenija v svetu; in delovni zvezek „Oblikujmo slovenski jezik“ za peti in šesti razred. Pripravile so ga učiteljice teh dveh razredov. Iz Bariloč in Mendoze dobivamo pismena poročila, od tu pa jim pošiljamo učno snov, ki jo potrebujejo. S tema dvema šolama je stalno v stiku France Vitrih.

Rožmanova šola je v tem letu praznovala svoj zlati jubilej - petdeset let svojega bogatega delovanja. V imenu vseh osnovnih šol je učiteljstvu čestitala Marjana Batagelj. Prireditve je odlično uspela - posebej so se odlikovali pevci.

V vodstvu šol to leto ni bilo bistvenih sprememb, le v Slomškovi šoli je mesto voditeljice opravljala Marjeta Vombergar.

Šolske prireditve so bile kot vsako leto. **Začetna šolska prireditve je bila 10. marca.** Pričeli smo s sveto mašo, ki jo je daroval prelat dr. Jure Rode, nato pa je bila v dvorani škofa Rožmana igra **Paša in medved** v izvedbi Baragove šole.

Alojzjeva proslava je bila 7. julija. Sveti maši je sledil spominski program pred spomenikom naših mučencev domobrancev, v dvorani pa je Slomškova šola predstavila

lepo igro **Grdi raček.**

Slomškova proslava je bila 21. septembra. Po sveti maši so se otroci zabavali ob igri **Zmajeve solze** v izvedbi Jurčičeve šole.

Izlet - najljubša prireditve naših šol. 26. oktobra smo se zbrali na pristavi Marije Kraljice v Glew. Na tem lepem kraju nam že nekaj let slovenski lazaristi brezplačno omogočajo vesel, sproščen in razigran dan. Letos se je udeležilo izleta 324 otrok z 58 spremljevalci. Po sveti maši, ki jo je daroval Janez Cerar CM in po okrepčilu so bile tekmovalne igre. Pripravil in vodil jih je prof. Jure Urbančič.

Zaključne šolske prireditve so bile v začetku decembra. Tudi sv. Miklavž je obiskal vse šole.

Prvo sveto obhajilo je bilo 8. decembra. Obhajancev je bilo 25. Sveto mašo je daroval prelat dr. Jure Rode, pel pa je med mašo otroški zbor Zedinjene Slovenije pod vodstvom Marte Selan Brula.

Omenila bi še **krajevne šolske prireditve** - samostojne ali s sodelovanjem drugih organizacij po Domovih: domobranska proslava, državni praznik osamosvojitve Slovenije, očetovski in materinski dan, družinska nedelja oziroma otroški dan. O vseh teh prireditvah so bila poročila v Svobodni Sloveniji, kjer lahko vsak dobi natančnejši vpogled v osnovnošolsko delovanje.

Otroci se udeležujejo tudi skupnih verskih prireditev: za sv. Rešnje Telo in v luhanski procesiji. Imajo pa tudi mesečne šolske svete maše. Na vseh šolah se med letom vrstijo roditeljski sestanki. Pripravljajo jih učiteljstvo ali prosi kakega predavatelja. Tema teh sestankov je vedno v zvezi s potrebami šole glede učenja in vzgoje otrok.

Seznam učnih moči in števila otrok je na posebni razpredelnici.

Letos je bil tudi študijski **seminar v Sloveniji**. Organiziral ga je Urad za Slovenec v zamejstvu in po svetu RS, skupno z ministrstvom za šolstvo. Udeležilo se ga je 12 naših učitelj(ic)ev. Finančno je vse pokrila vlada RS, stavila pa je pogoj, da se mora vsak udeleženec zavezati za vsaj še dvoletno delo v slovenski šoli.

Počitniška kolonija v Kordobi. Vodil jo je prof. Karel Groznik s sposobnimi sodelavci. Kolonije se je udeležilo 64 otrok. Zelo lepo je potekala, v korist in zadovoljstvo vseh. Zahvala gre Zedinjeni Sloveniji, voditeljem in vodstvu Hanželičevega doma.

Tudi za **obiske** iz Slovenije smo zanimivi. V začetku leta je prišla Parlamentarna komisija za Slovence po svetu, ki je to pot obiskala Rožmanovo šolo. 12. oktobra pa so imeli obisk v Baragovi šoli. Prišla je Ljuba Jenče. Pripravila je tudi za vse učiteljstvo delavnico za pripovedovanje pravljic.

Srečno smo zaključili šolsko leto 2002. Zahvaljujem se vsem, ki so pri šolskem referatu sodelovali. Posebna zahvala vseh slovenskih osnovnih šol pa gre Zedinjeni Sloveniji, predvsem predsedniku Tonetu Mizeritu, za vsakokratno pomoč pri izvedbi naših prizadevanj, za oporo in vzpodbudo. Vse naše delo je vedno spremljal z razumevanjem in pomočjo. Želim, da bi imel tudi prihodnji referent enako zaslombo pri vodstvu Zedinjene Slovenije.

POROČILO SLOVENSKEGA SREDNJEŠOLSKEGA TEČAJA RAVN. MARKA BAJUKA

SSTRMB, ki je letos stopil v 43. šolsko leto, ima svoj sedež v Slovenski hiši msgr. Antona Oreharja, združuje pa dijake s področja Velikega Buenos Airesa.

V šolskem letu 2002 je obiskovalo tečaj 158 dijakov ter dopisni dijak iz province San Luis. V letošnjem letu pa se je v tečaj vpisalo 177 dijakov ter ena dopisna dijakinja in sicer iz province Córdoba.

Ravnateljica tečaja je bila prof. Neda

Vesel Dolenc. Proforski zbor so sestavljali: Milena Ahčin, lic. Sonja Avguštin, Janez Cerrar CM, Franci Cukjati, dr. Andrej Fink, lic. Rok Fink, dr. Štefan Godec, dr. Marko Kremžar, Marjan Loboda, prof. Alenka Magister, Anica Mehle, prof. Metka Mizerit, dipl. časnikar Tone Mizerit, prof. Mirjam Oblak, Lojze Rezelj, msgr. dr. Jure Rode, arh. Jure Vombergar in lic. Terezka Prijatelj Žnidar. Tajniška dela je opravljala Alenka Jenko Godec. Profesorjem pa stoji ob strani odbor staršev, ki prevzame izvenšolsko delo; predseduje mu Marija Mele Kocmur.

Tečaj je deloval skozi vse leto in sicer 21. sobot. Pouk in druge dejavnosti so potekale po letnem delovnem načrtu in šolskem koledarju. Nobena ura ni odpadla, odsotne profesorje so nadomeščali kolegi ter Nevenka Godec Zupanc, Marta Selan Brula in Martin Selan. Profesorji so poučevali naslednje predmete: slovenščino, ki vsebuje slovnico in slovstvo, verouk, svetovne nazore, družbeno vzgojo, slovensko zgodovino, zemljepis Slovenije ter etnografijo, živo besedo in petje.

Šolsko leto se je kot vedno začelo s sveto mašo ter uvodnim nagovorom ravnateljice. Na sklepnih prireditvah s sv. mašo in akademijo smo se poslovili od petega letnika. Najboljši dijaki so dobili knjižne nagrade, dar ustanovitelja tečaja dr. Marka Kremžarja ter društva Zedinjena Slovenija. Najboljša dijakinja petega letnika pa tudi slovenski srebnik, dar dr. Petra Urbanca iz Kanade. Vsi abiturienti so prejeli tudi diplome. Ta del prireditve je dopolnil in poživel nastop dijakov z recitacijami, petjem ter folklornimi plesi. Te predstavitve so se vršile pod vodstvom predmetnih profesorjev.

Petošolci so pod vodstvom prof. Metke Mizerit pripravili Almanah pod naslovom „Naš rod“. Ponesli so ga s seboj v Slovenijo na abiturientsko potovanje, katerega je organiziralo društvo Slovenija v svetu. Udeležili so se tudi poletnega tečaja slovenščine, ki ga organizira Filozofska fakulteta ljubljanske **Nad. na 6. str.**

VTISI IZ SLOVENIJE

MALI SLOVARČEK

„Adonde fueres, haz lo que veredes“ pravi star španski rek. Da pa se prilagodiš navadam (zdravim, jasno!), moraš znati razumeti in sporazumeti se z novim okoljem. In pri tem ima seveda veliko vlogo ravno jezik.

V Argentini smo pravili, da je naša slovenščina kar v redu in da nimamo problema „komunicirati“. Pa kljub temu se zgodi, da kljub znanju izgovorjene besede ne naredijo učinka, ki bi ga človek pričakoval; da sogovornik pove besedo, o kateri ne veš, če je slovenska, latinska, angleška; ali pa pove besedo, ki pa ne spada v kontekst pogovora. In tako ostaneš kot Turek v megli (pravimo tudi, da znamo prevajati...) in se nasmeheš - iz zadrege, seveda.

Temu pojavu pravijo, da se jezik razvija, da živi. Nekaj je vpliv tujega jezika, nekaj hitro govorjenje, nekaj mladostna objestnost... - končno pa vsi razumejo smisel in tudi vsi uporabljajo besede, ki postanejo del običajnega besednjaka (reči „jezikovnega zaklada“ se mi zdi malo preveč; inflacija besede, bi rekel dr. Milan Komar). In s tem se pač rodi žargon, ki pa nima zagotovljene dolžine življenja.

Pa pogledajmo nekaj primerov:

Če srečaš znano ali neznano osebo na cesti in vljudnost veleva pozdrav, se to kaj hitro in enostavno opravi: rečeš le „dan“, „čer“, „dijo“ - in je stvar opravljena. Je potrebna razlaga? Dober dan, dober večer, zbogom - to je predolgo. Čas je zlato, pravijo.

Ko se mladi dobijo skupaj, se nekatere besede ponavljajo v pogovoru ničkolikokrat. Pa naj bo to „full dobr“, „tu mač“ ali podobno. Če znate kaj angleščine, potem razumete, da pomeni zelo dobro, najboljšo. Malo težje je s „podenj“, ki naj bi bila tla, v njihovem pogovoru pa pove, da je nekaj čisto zanič.

V trgovinah je polno barvastih kartončkov, lepakov, visečih papirjev z besedo „akcija“ - pa nima nobene zveze ne s SKA, ne s KA... Enostavno je to reklama za posebni popust pri nakupu določenega proizvoda (oferta, liquidación, če hočete). - Hočete vzeti s police vrečko kave, pa je pred vami drugi kupec, ki se še ni odločil, ali bo vzel veliko ali majhno; na ozkem hodniku se dva pogovarjata, pa ne morete mimo - in z vso prirojeno spoštljivostjo, z nasmehom na obrazu rečete „Z dovoljenjem!“. Kot bi govorili steni: nihče ne reagira, se ne umakne; vas niti ne pogleda, kaj hočete!!!... Če pa znate čarobno besedico „sam'mau“, se vam bo pot odprla kot Sezamova skala. „Samo malo“ bolj je treba poznati sodobno slovenščino...

In ko pridete po delu domov, vas bo otrok čakal z zaskrbljivo novico, da naslednji dan piše „kontrolko“ iz matematike in da mu morate pomagati pri učenju. Kaj pa je spet to? Samo to, da boste morali svoje znanje matematike posredovati sinu, ker ima tiho vajo...

UDBA...

Nad. z 2. str.

preganjali, ker je bil antikomunist, demokrat in član Mihajlovičevega četniškega gibanja oziroma plave garde. Potrdil je tudi, da je sodeloval z zahodnimi tajnimi službami, ni pa želel povedati, s katerimi. Po naših nepotrjenih podatkih naj bi šlo za ameriško obveščevalno službo Cia in britansko MI-5. In kdo so po njegovem pomembni Slovenci, za katere se bo z objavljenimi dokumenti pokazalo, da so bili sodelavci SDV? „Jasno, da je to Milan Kučan. On je bil generalni sekretar partije, ki je financirala Udbo,“ pravi Lajovic.

Dušan Lajovic je leta 1945 emigriral v Avstralijo, in sicer po tistem, ko je bilo premoženje njegove družine nacionalizirano. Njegov oče je namreč leta 1912 v Ljubljani ustanovil podjetje Saturnus in ga štiri leta pozneje prodal. Leta 1928 je v Šiški ustanovil podjetje, kjer so delali tube in plastične izdelke. Dušan Lajovic je po prihodu v Avstralijo nadaljeval družinsko tradicijo izdelovanja tub. V Sydneyju je

Postavil svojo prvo in največjo tovarno Impact International. Pozneje je odprl tovarne še v Novi Zelandiji, v Melbournu, Maleziji, Indoneziji, Venezueli in na Filipinih, večinski delež pa ima tudi v slovenskem podjetju Lajovic Tuba Embalaža v Ljubljani, ki je bilo sicer pred nacionalizacijo lastništvo družine Lajovic. Impact International proizvaja tudi za slovenska podjetja Lek, Krko in Henkel. V Slovenijo se je Lajovic prvič po letu 1945 vrnil leta 1991. Leta 1992 ga je takratni (in sedanji) zunanji minister Dimitrij Rupel postavil za častnega konzula, leta 1998 pa je bil imenovan za častnega generalnega konzula na Novi Zelandiji.

R. P.

Tako iz Slovenije. Mnenja smo, da je napočil čas, da se zve vse o preteklih komunističnih in udbaških zločinih, predvsem pa da se izve, kdo od udbašev je danes na vodilnih položajih. Povsod drugod je takim ljudem odklenalo, le pri nas so se vrstili na vodstvu države, zavirali kolo zgodovine in varovali svoje koristi in prednosti še iz komunističnega obdobja.

Postavil svojo prvo in največjo tovarno Impact International. Pozneje je odprl tovarne še v Novi Zelandiji, v Melbournu, Maleziji, Indoneziji, Venezueli in na Filipinih, večinski delež pa ima tudi v slovenskem podjetju Lajovic Tuba Embalaža v Ljubljani, ki je bilo sicer pred nacionalizacijo lastništvo družine Lajovic. Impact International proizvaja tudi za slovenska podjetja Lek, Krko in Henkel. V Slovenijo se je Lajovic prvič po letu 1945 vrnil leta 1991. Leta 1992 ga je takratni (in sedanji) zunanji minister Dimitrij Rupel postavil za častnega konzula, leta 1998 pa je bil imenovan za častnega generalnega konzula na Novi Zelandiji.

Dolgost življenja besednega je kratka, bi lahko zapeli s Prešernom, zato se lahko zgodi, da ob priliki vašega obiska (ali preselitve, zakaj pa ne?) ne boste več zasledili teh besed, torej vam tale kratki slovarček ne bo prav nič služil in si boste morali priskrbeti novejšega...

GB

Problematicnost staranja in socialnega skrbstva

Psihosocialne razsežnosti staranja so odraz notranjih bioloških dejavnikov procesa staranja in vplivov okolja. V tem pogledu obstajajo velike individualne razlike, zato je po teh kriterijih starostne meje najtežje določiti. Ko pa človek psihično občuti slabljenje življenjske moči in sposobnosti daljše koncentracije, so to navadno prvi znaki staranja. Ako pa staremu človeku pojemajo moči in ni več zmožen lastne avtonomije, je končno prisiljen izbirati med institucijo ali lastnim domom.

Če ni o tem že predčasno razmišljal in bil pripravljen na preselitev v starostni dom, je taka nepričakovana sprememba lahko travmatična. Da se starostnik čimprej prilagodi novemu okolju, je nedvomno odvisno tudi od urejenosti novega doma z zadovoljivo celotno oskrbo, ki pa je, spričo tukajšnjih neurejenih razmer otežkočena in dostikrat pomanjkljiva. Pri nekaterih domovih je opazna očitna potreba po večjem številu negovalnega osebja, saj oskrbovanci z leti postajajo šibkejši in potrebujejo moči in nege. Naloga geriatričnih domov pa je poskrbeti varno življenjsko jesen - dodati letom življenje in ne življenju leta. Pomoč in nega morata biti omogočena ob vsakem času z zagotovljeno 24 urno dosegljivostjo.

Odnos do starejših ljudi je gotovo eno meril kulture vsakega naroda. Eno od meril so vsekakor ustanove, ki skrbijo za stare ljudi. Poleg obstoječih domov raznih narodnostnih skupin v Argentini, je tudi v slovenski skupnosti, skupina zavzetih prostovoljcev udeležila želje svojih starejših rojakov v stiski. Dom je zgrajen, v njem so stanovalci, a sedaj nastopa drugo, še težje obdobje - vzdrževanje in oskrbovanje v času najhujšega gospodarskega in političnega poloma v Argentini.

Kakšno je stanje Rožmanovega doma, je razvidno iz poročila predsednika Petra Čarmana na cvetno nedeljo, 13. aprila na prvem letošnjem družabnem srečanju. Povedal je med drugim sledeče:

„Da, tudi Rožmanov dom z vsakim dnevom vedno bolj prizadeva zlo krize. Z naraščajočo inflacijo je vedno težje kritje stroškov za vzdrževanje in oskrbo varovancev. Razumljivo, da so zato potrebna vedno večja finančna sredstva. Vemo, da se nizke pokojnine stanovalcev sučejo od 200 do 300 pesov, kar zadostuje komaj za prehrano. Darovi dobrotnikov in mecenov sicer prihajajo v presledkih v večjih in manjših vsotah, a ne v zadostni meri. Rožmanov dom pa je treba neprekinjeno vzdrževati in oskrbovati. Zaradi vedno bolj obolelih domovalcev bi potrebovali nujno eno bolničarko ali vsaj negovalko za obolele stanovalce. A nastanitev novih moči z vsemi socialnimi obveznostmi bi terjalo nove stroške, nezmogljive za Rožmanov dom. Če pa bi dopuščala finančna sredstva izboljšanje socialne oskrbe, bi nedvomno pritegnilo večje število rojakov v stiski, zasedba Doma bi se povečala, kar bi se poznalo tudi pri blagajni.“

Rožmanovemu domu je bila preko slovenskega veleposlaništva v Argentini dodeljena tudi vsota 601 dolarjev podpore RS, za kar smo hvaležni. Primaknili bomo omenjeno vsoto h kritju stroškov za popravilo celotne strehe.

Naj ponovno omenim, da se s posegom smrti vedno bolj redčijo vrste zvestih dobrotnikov in mecenov. Nastajajo tako nepremostljive vrzeli, vsa teža vzdrževanja pa pade na iste preostale dobrotnike. Končno pridemo do zaključka, da kljub velikemu številu razkropljenih rojakov v Velikem Buenos Airesu in še drugod, podpira dom le neznatna peščica rojakov. Nastaja odprto vprašanje: kaj pa mlajše generacije? Bodo nadaljevale započeto delo svojih očetov ali starih očetov? Ne vemo pravega odgovora, a je vredno razmisleka, dokler je še čas. Prav gotovo pa je nadaljnja usoda našega osrednjega starostnega doma odvisna od celotne zavzetosti in sodelovanja vse slovenske skupnosti.“

Predsednikov prikaz stanja Rožmanovega doma je prav gotovo vreden resnega razmišljanja in po možnosti tudi - ukrepanja.

Tone Šušteršič

Objavili so podatke popisa 2002

Skoraj četrtina družin brez otrok

Slovenija ima po lanskem popisu, ki se izvaja vsakih deset let, 1.964.036 prebivalcev, kar pomeni (če podatke popisa iz leta 1991 preračunamo po metodologiji lanskega popisa), da se je število prebivalcev v 11 letih povečalo za 50.681 oziroma za 2,6 odstotka. Torej ni število prebivalstva doseglo dva milijona in ga tudi ne bo, če bo šlo tako naprej.

Število prebivalcev v Popisu 2002 je prikazano po mednarodnih priporočilih za definicijo prebivalstva, po kateri se upošteva dejansko prebivanje v državi ne glede na državljanstvo in pravno urejenost prebivališča. Upoštevano je prebivanje v državi vsaj eno leto po priselitvi iz tujine, kot prebivalci pa niso več upoštevani „zdomci“.

Ves prirast gre na račun selitvenega prirasta, saj je naravni prirastek negativen. Razloga za povečanje sta priseljevanje iz tujine (gre za državljane Slovenije, ki so imeli prvo prebivališče v tujini, tujce - ekonomske migrante, povratne selivce oziroma reemigrante in prisilne priseljenca oziroma begunce) in legalizacija prebivanja državljanov nekdanje SFRJ, ki so leta 1991 že prebivali v Sloveniji. Glede na te trende bo priseljevanje ključni element povečevanja oziroma zmanjševanja števila prebivalstva tudi v prihodnje.

Glede števila prebivalstva sta izstopajoča trenda še suburbanizacija, to je preseljevanje iz velikih mest na obrobja, in depopulacija robnih območij. Obdobje največje rasti prebivalstva v Sloveniji je bilo sicer med leti 1971 in 1981, ko sta bila pozitivna tako naravni kot selitveni prirast.

V zadnjih 11 letih je prišlo do bistvenega

premika na področju izobrazbene strukture prebivalstva, saj ima le še 6 odstotkov nepopolno osnovno šolo, 54 odstotkov jih ima srednjo izobrazbo, 13 odstotkov pa jih ima višjo ali visoko, kar je skoraj dve tretjini več kot leta 1991.

Glede gospodinjstev statistiki ugotavljajo hitrejšo rast gospodinjstev kot prebivalstva. Od zadnjega popisa so namreč zabeležili 8,3-odstoten porast števila gospodinjstev ob 2,6-odstotnem porastu prebivalstva. Zasebnih gospodinjstev so našli 684.847, skupinskih pa 176. Zasebna gospodinjstva v povprečju štejejo 2,8 člana, kar je za 0,2 člana manj kot pred enajstimi leti. V mestnih naseljih imajo 2,7 člana, v nemestnih pa 3,1 člana. Razlog je porast enočlanskih gospodinjstev za 32.352 v zadnjih 11 letih. Popis 2002 je zabeležil 10.476 mladih enočlanskih gospodinjstev (do 30 let) in 73.036 ostarelih (nad 65 let) enočlanskih gospodinjstev. Pri tem je pomembno tudi zmanjševanje števila tradicionalnih gospodinjstev s tremi generacijami članov; takšen tip družine je namreč dokaj razširjen le v vzhodni Sloveniji.

Število družin se je od zadnjega popisa povečalo za 2,2 odstotka, pri tem pa je kar 23 odstotkov družin brez otrok. Statistiki beležijo tudi upad zakonskih parov z otroki (za 27.365) na račun zunajzakonskih parov z otroki (porast za 16.903). Enostarševskih družin je od zadnjega popisa več za 8164 in predstavljajo petino vseh družin. Le 6,9 odstotka družin ima tri otroke ali več, število velikih družin (več kot šest) je med popisi padlo iz 568 na 441, število družin s štirimi ali petimi otroki pa je upadlo iz 7018 na

5842.

Katoliške veroizpovedi je 57,8 odstotka prebivalstva, medtem ko se jih je leta 1991 tako opredelilo 71,6 odstotka. Pri tem statistiki opozarjajo, da neposredna primerjava ni možna oziroma je otežkočena, saj na to vprašanje ni bilo treba odgovoriti. Kar 15,7 odstotka vprašanih na lanskem popisu na to vprašanje ni želelo odgovoriti, medtem ko je bilo takšnih leta 1991 le 4,2 odstotka. Poleg katoliške je večja sprememba še pri islamski veroizpovedi, za katero se je opredelilo 2,4 odstotka prebivalcev (leta 1991 1,5 odstotka), 10,1 odstotka pa je ateistov (leta 1991 4,4 odstotka). V mestnih naseljih je katolikov 46,9 odstotka (pred 11 leti 59,6 odstotka), v nemestnih pa 69,1 odstotka (leta 1991 84 odstotkov).

Po narodni pripadnosti je 83,06 odstotka prebivalcev Slovencev (leta 1991 88,31 odstotka, leta 1953 pa 96,52 odstotka), sledijo Srbi z 1,98 odstotka in Hrvati z 1,81 odstotka. 2,47 odstotka jih na to vprašanje ni želelo odgovoriti.

Število stanovanj se je glede na popis iz leta 1991 povečalo za 13,9 odstotka, saj je bilo lani vseh stanovanj 777.772, pripadajočih stavb, v katerih so ta stanovanja, pa je bilo 463.029. Povprečna površina stanovanja znaša 74,6 kvadratnega metra (leta 1991 je

bila 67,3 kvadratnega metra). Kar 92,4 odstotka stanovanj je v zasebni lasti, po oceni (neposredna primerjava ni možna) pa je bilo leta 1991 manj kot 70 odstotkov zasebnih stanovanj.

Terensko fazo popisa so izvajali med 1. in 15. aprilom lani, sodelovalo pa je 8698 popisovalcev, 970 območnih inštruktorjev, 61 državnih inštruktorjev in centralna popisna komisija z 11 člani. Po tej fazi so izvedli še kontrolni popis med 16. in 23. aprilom lani.

Prve podatke so objavili 60 dni po popisu, poleg današnjih osnovnih končnih podatkov pa bodo še eno leto objavljali različne podatke. Podatki so na voljo v papirni in elektronski verziji.

NOVICE IZ SLOVENIJE

NAJMANJŠE MESTO

V najmanjšem slovenskem mestu so predstavili zbornik Vekov tek in zaključili praznovanje 750-letnice prve listinske omembe mesta Kostanjevica v pisnih virih. Lansko leto so se v Kostanjevici zvrstile številne prireditve in mesto na otočku sredi Krke je doživelo prenovno, ob lepem spominu na vse dogodke pa bo trajni zapis o bogastvu Kostanjevice prav omenjeni zbornik.

TOMBOLA!!!

V Hitovem igralniško zabaviščnem centru v Kranjski Gori je že tretjič padel četrti dobitnik v progresivni igri Hit Mega Jackpot v vrednosti 1,07 milijona evrov, kar je približno 250 milijonov tolarjev. Srečni milijonar je tokrat 47-letni Ljubljčan, ki naj bi del dobitka podaril v dobrodelne namene. Vendar cele vsote ne bo videl: del nagrade bo dobitnik prejemal v mesečnih obrokih.

PO SLOVENSKO!

Urad za slovenski jezik, ki ga vodi Janez Dular, je podelil pet priznanj za domača podjetja, ki ohranjajo slovenska imena. Dular je v uvodnem govoru dejal, da je namen srečanja nenavaden, saj hočejo kot posebno odliko pohvaliti nekaj, kar bi moralo biti v Sloveniji samoumevno. Statistika za obdobje od 15. marca do 22. oktobra preteklega leta priča, da je bilo v Uradnem listu objavljenih 935 vpisov novih podjetij, od tega jih je 31 odstotkov v očitnem nasprotju z zakonsko določbo. Nagrajena imena podjetij, ki sledijo zavezanosti slovenskim imenom, so: SVET.OVEN - računovodske storitve in poslovno svetovanje, KUPI.SI - nepremičnine, storitve in trgovina, JEZERNICA - elektrarna, MI VAM - rešitve za manj odvisno življenje in AVE - pogrebne storitve, vzdrževanje grobov.

IMATE ČAS?

Slovenci si lahko že v slovenskem jeziku preberejo pristopno pogodbo z Evropsko zvezo. Obsežen, na skoraj 5000 straneh napisan dokument natančno določa pogoje vstopa desetih prihodnjih članic, med njimi Slovenije, v povezavo. Gre za najboljše mednarodno pogodbo v zgodovini. Prvotno je nastajala v angleščini, nato pa je bila prevedena v vse ostale sedanje in prihodnje uradne jezike EZ. Skupaj je to 22 jezikov.

NIHČE BOLJ NEVAREN KOT SAMI SEBI

V prostorih Društva slovenskih pisateljev v Ljubljani je potekal javni pogovor na temo Slovenija v Evropi, Evropa v Sloveniji, v katerem sta kot gosta sodelovala filozof Dean Komel in pesnik Boris A. Novak. Oba gosta sta poudarila, da nista evroskeptika, skrbni pa ju na način, kako Slovenija postaja del Evrope. Strinjala sta se, da država znotraj ni pripravljena sama nase, saj lastnih vsebin ne zna prilagoditi vstopu v EZ in tako zavarovati lastne kulturne identitete. „Noben tujec ni Slovincem tako nevaren, kot smo sami sebi,“ je dejal Novak.

SLOVENCİ IN ŠPORT

TRIGLAV - NAJVEČJI V VODI

Vaterpolisti Triglava iz Kranja so doma v finalu vaterpolskega prvenstva še drugič premagali mariborski Branik in osvojili osmi zaporedni, skupno pa že deseti naslov državnih prvakov. Kranjčani, ki so napovedovali 15 golov razlike, so do zmage prišli veliko težje, kot so pričakovali.

MEDALJE V TAEKWONDO

Slovenska reprezentanca v taekwondoju sloga ITF je izjemno uspešno nastopala na 18. članskem in 9. mladinskem evropskem prvenstvu na Reki. Triindvajsetčlanska reprezentanca je namreč osvojila osemnajst odličij - osem zlatih in deset bronastih. Na prvenstvu, je nastopalo 291 tekmovalcev in tekmovalk iz 22 držav.

ZMAGE V JADRANJU

Slovenski prvak v olimpijskem jadralskem enosedu laser Vasilij Žbogar je po 5. in 16. mestu, ko so pred italijanskim jadralskim centrom Andora pri San Remu v sila šibkih vetrovnih razmerah prireditelji mednarodne regate za evropski pokal komajda uspeli izpeljati dva plovera, potem v dobrem vetru dobil vse tri regate in s skupno osmimi točkami pred Avstrijcem Geritzerjem ter Italijanom Negrijem tudi tekmo v skupni razvrstitvi. Žbogar je za zdaj edini slovenski jadralca z izpolnjeno mednarodno olimpijsko normo za Atene. - V meglenem dnevu in šibkem vetru je več kot 1000 jadralcev iz 40. držav v vseh 11. olimpijskih jadralskih tekmovalnih razredih na 34. pokalu princese Sofije na Palma de Mallorci odjadralo le po eno regato, Slovenci pa smo z Gašperjem Vinčecem v razredu finn dobili prvega letošnjega zmagovalca na kakovostno vrhunsko zasedeni regati. Med celotno svetovno elito enoseda finn se je mladi Koprčan, ki je prvič jadril z novo tekmovalno jadrnico, v spremenljivih razmerah najbolje znašel in dosegel najboljši posamični rezultat v komajda dveletni karieri jadralskega razreda finn.

SLOVENIJA MOJA DEŽELA

Politično življenje

Slovenija je sicer vstopila v Jugoslavijo kot edina rešitev, a ni dosegla, kar si je želela. V Vidovdanski ustavi, ki je bila sprejeta brez slovenskih glasov, ni dobila avtonomije, ampak centralizem. Proti temu se je borila ves čas svojega obstoja v Jugoslaviji.

V notranji politiki je v Sloveniji prevladovala vloga SLS, ki je na prvih volitvah dosegla absolutno večino glasov: l. 1923 so dobili 21 glasov od 26 slovenskih poslancev. Na volitvah l. 1925 pa 20 poslancev med 26.

Od drugih strank so dobili liberalci - JDS Jugoslovanska demokratska stranka 1 in 2, sicer so zmagali v Ljubljani. Poleg teh dveh večjih strank jih pa je bilo še cela vrsta, manjših in manj važnih: socialisti, ki so se čedalje bolj cepili, Hrvatska kmečka stranka, slovenska kmečka stranka, nemška manjšina in tudi Komunistična stranka. To zadnjo je država prepovedala z zakonom o zaščiti države leta 1921, njihovim poslancem pa odvzela mandat.

In končno so eno samo oblast na Slovenskem razdelili na dve, na ljubljansko in mariborsko oblast. Kralj pa je s predsednikom Pašičem zaviral parlamentarno delovanje in volitve.

Glavni problem v državi je bilo politično življenje na Hrvaškem. Tam je večino imela Hrvatska seljačka (kmečka) stranka, ki jo je vodil S. Radič. Ti so se proti srbskemu centralizmu borili s tem, da niso sodelovali v parlamentu. Stopili so v koalicijo s SLS in bosansko „jugoslovansko muslimansko

organizacijo“, ki jo je vodil Spaho. Radič je bil svojeglav politik, ki je danes govoril eno, jutri drugo. Po eni strani se je približal komunistični internacionali, včasih je govoril proti kralju, drugič spet zanj. Prišlo je celo do tega, da je očital koalicijskemu partnerju Korošču klerikalnost, da je „suženj“ Vatikana in podobno. Na spominski proslavi za Gubca je npr. dejal, da je slovenski kmet pribit na trojni križ: prvi je italijanski imperializem, drugi advokati in tretji slovenska duhovščina.

Slovenski liberalci so že leta 1926 pisali, da bi SLS lahko prišla v vlado, če bi opustila svoj avtonomistični program. Kralj je zahteval od Korošca, naj se odreče klerikalizmu in avtonomiji. A Korošec je za sodelovanje zahteval: združitev obeh slovenskih oblasti spet v eno, svobodne roke v Sloveniji in volitve v oblastne skupščine.

Te so se res izvršile leta 1926. V ljubljanski oblasti so volili 53, v mariborski pa 62 odbornikov. V ljubljanski oblasti je dobila SLS 40, liberalci 4, delavske stranke 1, kočevski Nemci 1 in Hrvaška seljačka stranka 2. V mariborski pa SLS 42, liberalci 6, radikali 2, Hrvatje 10, delavske stranke 3 in KSK (kmečka stranka) 1 odbornika. A navkljub popolni zmagi SLS v Sloveniji ta ni bila sprejeta v vlado.

Naj omenimo še volitve leta 1927, kjer je SLS dobila 20, liberalci 4, kmečka stranka 1 in socialisti 1 poslanca od 26. To pot je bila SLS sprejeta v vlado.

A politično življenje se je pričelo krvavo zapletati.

PISALI SMO PRED 50 LETI

DR. TINE DEBELJAK PETDESETLETNIK

V Škofji Loki je bil rojen trgovcu p.d. Jamniku 27. aprila 1903 pod nunskim samostanom. Gimnazijo je obiskoval v Škofjovih zavodih v Št. Vidu. Slovanske literature je študiral na ljubljanski in praški univerzi in diplomiral leta 1926. Bil je lektor za slovenski jezik na univerzi v Krakovu (Poljska). Leta 1934, ko se je oženil z Vero Remec, ga je režim prestavil v Nikšić v Črni gori. Na to mesto je podal ostavko in dobil službo kot kulturni urednik Slovenca, kjer je ostal do begunskih let. Dosegel je doktorat na podlagi teze o Reymontovih Kmetih. Prevzel je uredništvo katoliške kulturne revije Dom in svet. Med vojno je sodeloval pri ilegalnem pokretu Svobodne Slovenije in bil član slovenskega tretjemajskega parlamenta. Begunska leta je preživel v Rimu, zdaj pa je uradnik cementne tovarne Loma Negra - Črni Kamnitnik pri Olavarriji.

Debeljak je bil pesnik že od mladega, v Mladiki in Domu in svetu, v begunstvu pa je izdal Črno mašo in Poljub. Pisal je tudi prozo, črtice iz Črnega Kamnitnika.

Prevajal in izdajal je veliko: Erben, Zaklad; Macha, Maj; Dante Pekel; Slovacki Oče okuženih, Miczkiewicz Kitice, Madach Tragedija človeka (komaj izdano knjigo so skoraj vso komunisti uničili); Puškin Bahčisarajski vodo-

ESLOVENIA, MI TIERRA

La cultura eslovena en la primera mitad del siglo XIX

Los periódicos de esa época eran todos alemanes (y en Trieste, italianos). Sin embargo, daban cabida a textos eslovenos, como por ejemplo las poesías de Prešeren. En el año 1846 aparece el primer periódico en esloveno, „Novice“ (Noticias).

Los principales centros artísticos seguían siendo la Sociedad filarmónica (fundada en el año 1784) y el Teatro de Ljubljana, donde ponían en escena exclusivamente obras en idioma alemán.

En arquitectura reinaban el barroco y el clasicismo.

En cuanto a las letras, podemos decir que la primera obra original apreció en esloveno en 1826. Suerte en la desgracia (Sreča v nesreči) es su título y Janez Cigler es su autor. Prešeren sobresalía, ya que las demás obras, que, generalmente, eran de carácter religioso, no se destacaban demasiado en cuanto al uso del idioma y al aspecto artístico.

La ciencia literaria tiene grandes aportes en esta época. Aparecen Čop y Miklošič, un lingüista excepcional. Se forman sociedades históricas en las regiones de Carniola, Estiria y Carintia. La Asociación de campesinos editaba escritos relacionadas con la agricultura en esloveno. Kreml escribió su Historia de Estiria, poniendo un énfasis especial en los eslovenos. Esta obra es la primera de carácter histórico, escrita en esloveno (1845).

El círculo de Prešeren editó en tres oportunidades, después del año 1830, un anuario, llamado Kranjska čbelica. Querían elevar el poder comunicativo y artístico del idioma y no escribir solamente para los campesinos.

Hasta ese entonces los eslovenos escribían en un alfabeto llamado bohoričica (gracias al gramático Adam Bohorič (c = z, č = zh, z = s, ž = sh, s = š, š = s)). El gran lingüista Kopitar tenía la idea de crear un alfabeto único para los eslavos occidentales y los del sur. Metelko abordó esta tarea. En su gramática adoptó una forma de escritura que tomaba grafemas latinos y cirílicos. Esto dio lugar a una batalla campal, „črkarska pravda“. Čop y Prešeren arremetieron contra el alfabeto de Metelko (metelčica), mientras que Kopitar lo defendía. Pero metelčica salió derrotada y prohibieron su uso en las escuelas.

Danjko creó un abecedario nuevo. Se acercaba más a la grafía latina, pero tampoco tuvo éxito y la prohibieron en las escuelas. Más tarde llegó al poder una escritura nueva, la gajica (por Gaj), hecha sobre la base del modelo checo y el eslovaco. Los eslovenos la recibieron a través de los croatas. Es el alfabeto que usamos aún hoy (č, ž, š).

met, Krasinski: Nebožanska tragedija; Wierzinski Olimpijski venec. V Rimu je pripravil Žalost zmagoslavja, v Argentini čaka natisa Hernandezov Martin Fierro.

Prevodi iz proze v knjižni obliki Pravljičice Božene Nemcove, Rodziewiczovne Devajtis, Kossak-Sczucka Križarji (v štirih knjigah), Poljske proletarske novele, Sierszewski Risztan; v Argentini v Svobodni Sloveniji Wastove romane 666 in Ivana Tabor in Kar je Bog združil (v Duh. življenju): doma pa so bili tik pred izidom Erbenove Pripovedke in Puškinove pravljičice.

Poleg tega je napisal veliko spisov iz svojega literarnoznanstvenega področja. Doma je izdal in uredil Šopek Cankarjevih pisem, uredil z uvodom Balantiča, Lea Fatur Pravljičice, Slapšak En starček je živel in druge.

Napisal je literarne portrete Jalna, Lovrenčiča, Krivca, Malešiča. razprave Ivan Preglej v prvi dobi, Srečko Kosovel, Aleš Ušeničnik, Ivan Pregelj, Balantičev Gonarski venec sonetnih vencev, Ivan Grafenauer, Levstikov Martin Krpan, itd. Svojim prevodom iz češke, slovaške in ruske literature je napisal uvode in oznake in številne druge članke. Z dr. Stelletom in dr. Moletom je izdal knjigi Poljska.

Bil je odbornik narodne galerije, tajnik Društva ljubiteljev poljskega naroda in drugih kulturnih društev.

V Rimu je uredil prvo begunsko tiskano knjigo emigracijski Koledarček leta 1946.

V Argentini je pisal preglede o slovenski zdomski literaturi.

Ponosni smo, da je ta človek z nami, in srečni, da je star šele petdeset let.

MM

Svobodna Slovenija, št. 17; 30. aprila 1953

SVOBODNA SLOVENIJA / ESLOVENIA LIBRE

Fundador: MILOŠ STARE / Director: Valentín B. Debeljak / Proprietario: Asociación Civil Eslovenia Unida / Presidente: Antonio Mizerit / Redacción y Administración: RAMON L. FALCON 4158 - C1407GSR BUENOS AIRES - ARGENTINA / Telefon: (54-11) 4636-0841 / 4636-2421 (fax) / e-mail: esloveniau@sinectis.com.ar / debeljak@netizen.com.ar

Glavni urednik: Tine Debeljak ml. / Za Društvo ZS: Tone Mizerit / Sodelovali so še: Gregor Batagelj, Miriam Jereb Batagelj, Božidar Fink, Marko Bajuk, Martin Sušnik, Tone Šušteršič. / Mediji: STA, Radio Ognjišče, Družina, Delo.

Naročnina Svobodne Slovenije: za Argentino \$ 70, pri pošiljanju po pošti pa \$ 95; obmejne države Argentine 110 USA dol.; ostale države Amerike 125 USA dol.; ostale države po svetu 135 USA dol.; vse za pošiljanje z letalsko pošto. Z navadno pošto 85 USA dol. za vse države.

Čeke: v Argentini na ime „Eslovenia Libre“, v inozemstvu (bančne čeke, ne osebne) na ime „Antonio Mizerit“. Oblikovanje in tisk: TALLERES GRÁFICOS VILKO S.R.L. / Estados Unidos 425 - C1101AAI Buenos Aires Argentina - Tel.: 4362-7215 - Fax: 4307-1953 - E-mail: vilko@ciudad.com.ar

Correo Argentino Suc. 7
FRANQUEO PAGADO
Cuenta Nº 7211
R. Nac. de la Propiedad
Intelectual Nº 881153

MALI OGLASI

TURIZEM

Oddajam 2 stanovanja za 3/5 oseb v Villa Catedral - Bariloche. Informacije na Tel: (02944) 42-4978 / E-Mail: razingergrohar@ciudad.com.ar
Bungalos v Bariloche. - Bungalos ILIRSKA nudijo 3-sobna stanovanja z vso opremo, vse leto po odlični ceni. Tel. **02944-441814.** E-mail: **ilirska@bariloche.com.ar**

Letalske karte, rezervacija hotelov, najem avtomobilov in izleti po svetu
H. Yrigoyen 2742 - San Justo
Tel. 4441-1264 / 1265

ADVOKATI

Dr. Vital Ašič, Odvetnik Paraná 830, 5.nadstr. - Buenos Aires. Prijave na: Tel./faks: 4798-5153. e-mail: estudioasic@cpacfc.org.ar

DOBOVŠEK & asociados - odvjetniki. Zapuščinske zadeve. Somellera 5507, (1439) Buenos Aires. Tel/Fax: 4602-7386. E-mail: jdbovsek@perseus.com.ar

dr. Marjana Poznič - Odvjetnica - Uradna prevajalka za slovenski jezik Lavallo 1290, pis. 402 - Tel. 4382-1148 - 15-4088-5844-mpoznic@sfanet.com.ar

dr. Franc Knavs, dr. Bernard Knavs, dr. Veronika Knavs - odvjetniki - ponedeljek, torek, petek od 16. do 20. - Tucumán 1455 - 9. nadstr. "E" - Capital - Tel. in faks: 4374-7991 in 4476-0320.

dr. Lilijana Kožar, odvjetnica; Av. Corrientes 1250, 5º F, Capital. Torek in četrtek od 16. do 19. Tel.: 4382-9216

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda - Azcuénaga 77 - B1704FOA Ramos Mejía - Bs. As. - Tel./Fax: 4656-3653

VALUTNI TEČAJ V SLOVENIJI
15. aprila 2003

1 EURO 232,32SIT
1 U\$S dolar 216,33SIT

ZEDINJENA SLOVENIJA

išče
uradniško moč

za poldnevni popoldanski urnik.
Bistveno je temeljito obvladanje slovenščine, znanje računalništva in smisel za arhivsko delo.
Pisne ponudbe s priloženim curriculum vitae se sprejemajo do 6. maja v društveni pisarni.

Občni zbor...

Nad. s 3. str.

univerze. Udeleževanje je štipendiral Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu Republike Slovenije. Abituriente sta spremljala Lojze Rezelj ter inž. Bogdan Magister.

Naj omenim še druge dejavnosti: redne seje profesorskega zbora, sestanek staršev, priprava na veliko noč, obisk igre „Striček Vanja“, dan duhovnosti za dijake, srečanje dijakov po letnikih, obisk likovne razstave Karle Skvarča in Irene Žužek, poslovilni večer ter zahvalna maša abiturientov. Med letom so tečaj obiskali: parlamentarna komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Državnega zbora Republike Slovenije, pod predsedstvom Franca Pukšiča; ter župnik Lojze Kržišnik iz Slovenije.

To je bežen pregled delovanja našega srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka v Buenos Airesu v letu 2002.

Prof. Neda Vesel Dolenc
ravnateljica

POROČILO SREDNJEŠOLSKEGA TEČAJA DR. VOJKA ARKA - BARILOČE

V letu 2002 je obiskovalo tečaj šest dijakov. V višji skupini sta bili Nataša Gro-

har in Veronika Jerman; v nižji pa Aleks Grohar, Marjana Jerman, Martin Filipič in Marko Magister. Poučevali so: Zdenka Jan slovnico, slovnstvo in živo besedo; Janez Mežnar in arh. Andrej Duh zemljepis; ter Stane Žužek verouk. Pouk se je vršil vsak petek od 18. do 21. ure v prostorih Planinskega stana. Voditeljica odseka je Terezka Žužek.

Dijaki so sodelovali pri domobranski proslavi z recitacijami in pri praznovanju rojstnega dne Milene Arko s prizorom o Trebušniku na Triglavu, katerega je po J. Mlakarju priredila in tudi pripravila Zdenka Jan. Posebne pohvale je bil deležen Aleksander Grohar, tako pri najbolj rednem obisku kakor pri ocenah. Nato so pa dijaki prebrali nekatere pesmi in prozo zdomskih pisateljev, katere so v teku šolskega leta spoznavali pri slovnstvu. Marjana Jerman je prebrala „Beseda“ (Rafko Vodeb), Aleks Grohar „Na križpotju“ (Milena Merlak), Marko Magister „Kdaj si mi najdražji“ (Štefan Tonkli), Martin Filipič „Sončni amancay“ (Tine Debeljak ml), Nataša Grohar „Kaktus“ (Franc Sodja), Veronika Jerman „Pismo“ (France Papež) in Aleks, Marko in Martin „Pravljica o domovini“ - Na ozarrah (Karel Maurser).

PREJELI SMO VABILO IZ LJUBLJANE:

Ob stoletnici rojstva pesnika, literarnega zgodovinarja, urednika, publicista in prevajalca dr. Tineta Debeljaka vas knjižničarji Slovenske knjižnice v ljubno vabimo na predavanje dr. Matije Ogrina Tine Debeljak kot literarni kritik in Zorka Simčiča Spomini na Tineta Debeljaka.

Prireditev bo v sredo, 23. aprila 2003, ob 19. uri v kletni dvorani Slovenske knjižnice, na Einspielerjevi 1, Ljubljana - Bežigrad

Likovna razstava Irene Žužek. Naša umetnica bo pred argentinsko javnostjo nastopila z lastno razstavo. Otvoritev bo četrtek, 8. maja ob 19. v razstavnem prostoru Sala Juan B. Alberdi, Centro Cultural General San Martín, Sarmiento 1551, 6. nadstropje. Razstava bo odprta do 31. maja od ponedeljka do petka od 11. do 20. in ob sobotah in nedeljah od 14. do 19. ure.

OSEBNA NOVICA

Krst. 22. marca je bil krščen v cerkvi Nuestra Señora de Lourdes v San Justu **Matija Zupanc**, sin Gabrijela in Pavle Petek. Botrovala sta Nevenka Goddec Zupanc in Lojze Petek. Krstil je Janez Petek CM. **Srečnim staršem iskreno častitamo!**

CONVOCATORIA

“Sociedad Cooperativa Nuestro Hogar Ltda.”

Matrícula Nº3939

Domicilio legal: J.B. Justo Nº2025, piso 2º Capital Federal.

De conformidad con lo normado por el Estatuto Social y atento a lo prescripto por el art. 47 y concordantes de la ley de Cooperativas, convócase a los asociados a la Asamblea General Ordinaria para el día 4 de mayo de 2003 a las 10.00 hs. que tendrá lugar en su sede social de calle Hipólito Irigoyen Nº 2756 San Justo, Pdo. de La Matanza, Prov. de Buenos Aires.

ORDEN DEL DÍA:

- 1) Designación de dos asociados para suscribir el Acta de Asamblea, conforme los estatutos sociales.
- 2) Elección de dos asociados para el escrutinio de los votos.
- 3) Consideración de Memoria, Inventario, Balance General, Estado, Anexos e Informe del Síndico correspondiente al 46º ejercicio económico cerrado al 31 de diciembre de 2002.
- 4) Elección de dos asociados para consejeros titulares por el término de tres años.
- 5) Elección de cinco asociados para consejeros suplentes por el término de un año.
- 6) Elección de Síndico titular y Síndico Suplente por el término de un año.

Buenos Aires, 15 de abril de 2003.

El Consejo de Administración.

V nedeljo, 4. maja, bo v Carapachayu

43. OBLETNICA DOMA

- ob 10.30 dviganje zastav in pozdrav, nato sv. maša za žive in mrtve člane
- ob 12.30 skupno kosilo
- ob 16.30 kulturni nastop nato družabni del z orkestrom Štirje fantje špilajo Rojaki prisrčno vabljeni!

SUPERPLES 2003

v Slomškovem domu

3. maja ob 22. uri

Sodelujeta orkester in DJ

Vstopnina 5\$

Obiski iz Slovenije...

Nad. s 1. str.

mojega sveta.”

Se prav pomemben je posebej za potomce slovenskih izseljencev, ki lahko po učenju slovenščine v predšolskih, osnovnošolskih in srednješolskih oddelkih v sobotnih šolah nadaljujejo tudi na univerzitetni ravni.

Slovenski izseljenci in njihovi potomci v Argentini so razvili svoj sistem izobraževanja, učenja slovenskega jezika in drugih predmetov v slovenskem jeziku, tako v Buenos Airesu, Bariloche, Rosariu in v Mendози. Skupaj obiskuje sobotni pouk več kot 560 učencev, volontersko jih poučuje več kot 100 učiteljev.

Seveda pa smo tega dogodka veseli tudi v Sloveniji. Omeniti velja, da se je zanimanje za učenje slovenščine bistveno povečalo, ko smo Slovenci pred dobrim desetletjem dobili svojo državo.

Številnim lektoratom slovenskega jezika po svetu in drugim oblikam študija slovenščine na univerzah v tujini pa se je pravkar pridružil tudi prvi lektorat slovenščine v Južni Ameriki.

Tako je slovenščina prisotna v različnih oblikah na približno 45 univerzah v tujini, saj skoraj mesečno, če ne tedensko prihajajo do nas informacije o začetku učenja slovenščine na različnih koncih sveta, povezane s prošnjami za strokovno literaturo.

Približno polovica lektoratov slovenščine deluje na osnovi meddržavnih pogodb, drugi temeljijo na meduniverzitetnih dogovorih.

Tudi tukajšnji lektorat je predviden v Programu sodelovanja v izobraževanju, znanosti in kulturi med Republiko Slovenijo in Republiko Argentino iz leta 2000.

S spremembami v Evropi, z inte-

gracijskimi in globalizacijskimi spremembami se spreminjata tudi položaj in vloga slovenščine. Z vstopanjem Slovenije v Evropsko zvezo postaja slovenščina evropski jezik, delovni jezik v Evropski zvezi, politični in gospodarski jezik. Načelo Evropske zveze, da so „vsi jeziki članic uradni, delovni in enakopravni“, prinaša tudi Sloveniji nove naloge. Ob tem ima Slovenija enake težave kot nekatere druge države, katerih jeziki sodijo v skupino „malih jezikov“, to je jezikov, ki jih govori manjše število govorcev. Na to temo je potekalo v zadnjih letih kar nekaj mednarodnih srečanj. Sprejeta so bila priporočila, ki v spremenjenih razmerah omogočajo zaščito teh jezikov.

V zvezi z novo vlogo slovenščine v Evropi se bomo morali tudi v Sloveniji še intenzivneje posvetiti izobraževanju prevajalcev in tolmačev, tečajem slovenščine za uradnike in evropskih organizacijah ter za gospodarstvenike in druge v tujini in doma.

Naj vas ob razmišljanjih o jezikih, ki so manj razširjeni, spomnim na besede slovenskega misleca Josipa Vidmarja: „Malih jezikov ni, jeziki so lahko samo živi ali neživi“ In slovenščina je živ jezik. Vedno bolj. To dokazuje tudi današnje uradno odprtje lektorata, to dokazujejo študenti, ki se vpisujete na ta lektorat v večjem številu, kot smo pričakovali...”

Končno je zaključil s svojim nagovorom veleposlanik Republike Slovenije mag. Bojan Grobovšek, ki je poudaril korist tega lektorata za slovenske naseljence in njihove potomce ter za slovenske šolske tečaje s sodelovanjem lektorice Mojce Jesenovec.

Vse nagovore je prevajal v slovenščino ali španščino dr. Andrej Fink.

Sledila je še pogostitev navzočih in prijeten razgovor z gosti iz Slovenije.

Po res uspešnem obisku se je delegacija vrnila v Slovenijo v torek, 15. aprila.

OBVESTILA

PETEK, 25. aprila:
Izredno srečanje Medorganizacijskega sveta in mladinskih organizacij, ob 20. uri v Slovenski hiši.

SOBOTA 26. aprila:
Redni pouk na Srednješolskem tečaju RMB, ob 15. uri v Slovenski hiši.

NEDELJA, 27. aprila:
Predsedniške volitve v Argentini
Občni zbor na Pristavi.

ČETRTEK, 1. maja:
Mladinski športni turnir v Slovenski vasi.

SOBOTA, 3. maja:
Redni pouk na Srednješolskem tečaju RMB, ob 15. uri v Slovenski hiši.

Jesenski ples v Slomškovem domu.
NEDELJA, 4. maja:
Obletnica v Slovenskem domu v Carapachayu.

Občni zbor v Našem domu v San Justo po maši.
SOBOTA, 10. maja:
Dan duhovnosti na Srednješolskem tečaju RMB, ob 15. uri v Slovenski hiši.

NEDELJA, 11. maja:
Vseslovensko romanje v Luján.

SOBOTA, 17. maja:
Prireditev Balantičeve šole, v Našem domu v San Justo.

DAROVALI SO

Veronika in Tatjana Fajfar sta darovali za slovensko zavetišče Rožmanov dom 200 pesov v spomin na očka. **Bog plačaj!**